

В І Д Г У К

**офіційного опонента кандидата психологічних наук, доцента
Гант Олени Євгенівни на дисертацію Міхнова Андрія Павловича
«Підвищення ефективності змагальної діяльності висококваліфікованих
хокеїстів засобами корекції самооцінки», подану до захисту на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного
виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і
професійний спорт**

Актуальність теми. Професійна діяльність в спорті вищих досягнень характеризується надзвичайно високими фізичними, інтелектуальними та вольовими навантаженнями, високим ступенем ймовірності травмування, загрозою для життя, монотонією, неможливістю контролю ситуації, дискомфорними погодними умовами, постійною публічністю, і зрозуміло значною мірою впливає на стан здоров'я та якість життя тих, хто нею займаються. Все це висуває підвищені вимоги до особистості спортсменів.

Ці обставини підкреслюють високе психолого-педагогічне значення обраної теми дисертаційного дослідження А. П. Міхнова. Однак більшість відомих наукових праць за даною проблематикою орієнтована на дослідження особливостей техніко-тактичної діяльності хокеїстів, або спрямована на вивчення питань психологічного впливу на ефективність тренувальної та змагальної діяльності спортсменів в хокеї. Це дає змогу стверджувати, що наукова задача, сформульована в дисертації Міхнова А. П. як розробка на підставі властивостей особистості хокеїстів програми корекції самооцінки є актуальною та своєчасною, а здобуті результати мають значення не лише для олімпійського та професійного спорту, але й для спортивної психології та психології діяльності в екстремальних умовах.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Робота виконана в рамках науково-дослідних тем 2.4. «Теоретико-методичні основи та індивідуалізація навчально-тренувального процесу в ігрових видах спорту» (№ держ. реєстрації 0112U003202) та 2.19 «Детермінанти психологічного супроводу та педагогічних засобів

удосконалення підготовки спортсменів в різних видах спорту згідно «Зведеного плану НДР в сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 н.р.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту. Автор – співвиконавець тем.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, підтверджується широтою охоплення і узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу методів наукового пошуку. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики. Аналізуючи обґрунтованість наукових положень, висновків необхідно відзначити логічний взаємозв'язок назви наукового напрямку, постановки мети і завдань дослідження. Завдання дослідження конкретні і повністю відповідають поставленій меті та повноцінно розкривають тему дослідження, переконливо висвітлюють наукову новизну та практичну значущість. Висновки впливають зі змісту дисертаційного дослідження їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Достовірність результатів та їх новизна. До найбільш значущих наукових результатів треба віднести те, що автором вперше: уперше запропоновано алгоритм дослідження рівня самооцінки у хокеїстів високого класу, який вміщує окремі блоки та шкали показників. Вивчено і виявлено інтегральний показник самооцінки у хокеїстів високого класу, з урахуванням окремих складових підготовленості. Вивчені й виявлені взаємозв'язки між рівнем самооцінки хокеїстів високого класу й ефективністю їх змагальної діяльності. Установлені взаємозв'язки між окремими показниками самооцінки спортсменів і реалізацією техніко-тактичних дій у матчі. Установлені взаємозв'язки рівня стрес-стійкості хокеїстів з ефективністю їх змагальної діяльності в матчі. Розроблена спеціалізована програма, спрямована на корекцію самооцінки хокеїстів високого класу. Доповнено відомості про значущість переваги гравців в хокейній команді із

сангвінічним і холеричним типами темпераменту. Підтверджені дані про значущість самооцінки для успішної тренувальної та змагальної діяльності висококваліфікованих спортсменів. Доповнено напрями використання у практичній діяльності способу оцінювання ефективності змагальної діяльності хокеїстів високого класу, що ґрунтується на застосуванні модельних характеристик реалізації техніко-тактичних дій спортсменів з урахуванням ігрової спеціалізації.

Дисертація має практичне значення, що полягає в розробці спеціалізованої програми, спрямованої на корекцію самооцінки хокеїстів високої кваліфікації, що в свою чергу корегує рівень домагань, мотивацію досягнення успіху, рівень впевненості спортсменів.

Результати досліджень були впроваджені в підготовку хокейних команд високого класу, що, у свою чергу дозволило підвищити ефективність їх подальшої змагальної діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації.

Дисертаційна робота А. П. Міхнова містить достатню кількість цифрового і графічного матеріалу, який оформлений належним чином. Робота містить 16 таблиць і 58 рисунків. У роботі використано 228 джерел літератури.

Дисертаційна робота оформлена згідно діючих вимог до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Аналіз змісту дисертації свідчить про завершеність наукового дослідження.

З огляду літератури видно (розділ 1), що в ньому критично висвітлені дані з проблеми взаємозв'язку самооцінки хокеїстів і ефективності змагальної діяльності. Представлені теоретичні засади дослідження самооцінки спортсменів (підрозділ 1.1). Автор критично аналізує специфіку змагальної діяльності в хокеї, розглядає особистості формування самооцінки спортсменів, теоретично обґрунтовує роль особистості хокеїста в змагальній діяльності (підрозділ 1.2). Розглядає взаємозв'язок самооцінки із

властивостями і якостями особистості хокеїста (підрозділ 1.3) та аналізує особливості управління процесом психологічної підготовки хокеїстів на підставі корекції самооцінки (підрозділ 1.4).

В другому розділі дисертації «Методи та організація досліджень» представлені використані у роботі методи досліджень, обґрунтована доцільність їх застосування, описана організація досліджень та надана характеристика контингенту випробуваних.

Спеціально підкреслимо: широка ерудиція дисертанта в ряді суміжних областей, саме олімпійському та професійному спорті та спортивній психології, - дозволили йому на стику наукових дисциплін перейти до нового знання, що полягає у включенні в науковий оборот нових висновків і положень. Цьому важливому результату й критерію ефективності дослідницької роботи дисертанта сприяли правильно обрані теоретичний та емпіричний матеріал, вірні методологічні підходи і правильність теоретичного аналізу.

Розглядаючи у третьому розділі особливості самооцінки хокеїстів високого класу та її вплив на ефективність змагальної діяльності, автор докладно проводить аналіз рівня стресостійкості й мотивації в хокеїстів високої кваліфікації, обґрунтовує підходи до аналізу змагальної діяльності хокеїстів високого класу, аналізує структуру психологічної та техніко-тактичної підготовленості хокеїстів високого класу методом головних компонентів, розглядає вплив рівня самооцінки та стресостійкості на ефективність змагальної діяльності хокеїстів високого класу.

У четвертому розділі автор ретельно обґрунтовує впровадження у процес підготовки програми з корекції самооцінки хокеїстів високого класу. А. П. Міхнов ретельно описує процес організації, загальний алгоритм застосування та зміст програми для корекції самооцінки хокеїстів високого класу. Не можна не погодитися з приведеним в дослідженні методичними рекомендаціями що до її застосування. Великий інтерес викликають результати аналізу впливу розробленої програми на рівень стресостійкості й

мотивації хокеїстів, та на рівень їх самооцінки. Автором практично обґрунтовується ефективність запропонованої програми впливів, як на підвищення самооцінки і стресостійкості хокеїстів, так і на подальше підвищення ефективності змагальної діяльності в матчі.

Ретельний аналіз та узагальнення результатів дослідження, дозволили розробити автору практичні рекомендації для тренерів та спортивних психологів, що до урахування особливостей особистості хокеїстів високого класу в процесі їх психологічної підготовки. Не можна не погодитися з автором, що невід'ємною частиною програми з корекції самооцінки хокеїстів є розробка їх індивідуальної моделі поведінки.

В дисертації цілком виправданим та справедливим, треба визнати висновок, що самооцінка хокеїстів високого класу складається з трьох відносно самостійних груп: самооцінки фізичної підготовленості і здоров'я, самооцінки техніко-тактичної підготовленості, самооцінки психологічної підготовленості.

Узагальнюючи отримані результати, автор досить переконливо доводить, ефективність комплексу засобів, методів і методичних прийомів психологічного впливу на самооцінку спортсменів, а саме вірогідно більш високий рівень самооцінки в хокеїстів основної групи при повторному тестуванні спостерігався за показниками самооцінки фізичних здібностей і здоров'я та загальної самооцінки

Оцінюючи розділи дисертації, необхідно відзначити, що автор продемонстрував себе кваліфікованим психологом та науковцем, спроможним знайти вирішення нової наукової задачі.

Достовірність отриманих результатів обумовлена правильно обраною теоретичною позицією дослідника, яка спирається на глибокий аналіз літературних джерел, комплекс застосованих психолого-педагогічних методик та ретельний статистичний аналіз здобутих результатів. Робота написана дохідливо, грамотно та акуратно оформлена. По кожній главі та роботі в цілому зроблені чіткі обґрунтовані висновки. Висновки, до яких

дійшов автор за результатами роботи, свідчать про вирішення завдань дослідження. В висновках повністю відбиваються нові отримані дисертантом емпіричні дані та теоретичні твердження щодо корекції самооцінки хокеїстів високого класу.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення щодо дисертаційної роботи викладені у 11 наукових працях, 6 із них представлені у фахових виданнях, що затверджені за переліком МОН України. З них 5 у журналах, що увійшли до міжнародних наукометричних баз. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації і відповідним ступенем відображає її основні положення.

Дискусійні положення та зауваження. Принципових зауважень щодо дисертації та автореферату немає. Важливо, що автор самостійно виконував всі експериментальні дослідження, які були основою здійсненої роботи. Оцінюючи дисертаційну роботу Міхнова Олекція Павловича позитивно, слід зауважити:

1. В роботі проводиться аналіз рівня ситуативної та особистісної тривожності, але автор не указує яку саме методику застосовували для врахування даних характеристик, одже, наведена у 2 розділі (стр. 57), методика вимірювання самооцінки тривожності «Шкала Цунга», не дозволяє оцінити саме такі показники.

2. В 2 розділі (стр.157) роботи, в описанні методів дослідження, автор пропонує використання тесту вивчення комунікативної толерантності В. В. Бойка, але далі в роботі ніяких результатів за цією методикою не наведено.

3. В психодіагностичному дослідженні приймали участь 16 спортсменів, які ще й були розділені на основну та контрольну групу. На наш

погляд, для практичного обґрунтування програми корекції самооцінки, доречно було б долучити до дослідження більшу кількість спортсменів.

4. На сторінці стр. 64, автор говорить про «... формування правильної самооцінки хокеїстів...», на наш погляд слід притримуватися понять адекватна та не адекватна самооцінка.

Проте, вищенаведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не применшують її науково-практичної цінності. Усі зроблені зауваження не знижують високого рівня представленої роботи і носять дискусійний характер.

Загальний висновок. Все вищевикладене дозволяє вважати, що за своїми основними параметрами та змістом, актуальністю поставлених питань, рівнем методичних підходів, обсягом проведених досліджень, новизною теоретичних узагальнень дисертація Міхнова Андрія Павловича "Підвищення ефективності змагальної діяльності висококваліфікованих хокеїстів засобами корекції самооцінки», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту є самостійною, завершеною науково-дослідною роботою, а висновки науково обґрунтовані і є принципово важливими для теорії та методики спорту в частості систематизації психологічних особистісних складових хокеїстів згідно їх ігрового амплуа. Дисертація відповідає вимогам положення "Порядок присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 зі змінами, а її автор Міхнов Андрій Павлович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та психології
Харківської державної академії фізичної культури

Підпис Гант О.Є.
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
« 12 » 10 2012 р.

Мерсеєва

Гант О.Є.